

Harjulieko

Cypresslummer
Diphasiastrum tristachyum

Uhanalaisuusluokka (IUCN): erittäin uhanalainen (EN)

Uhanalainen (LSA 521/2021)

Luonnehdinta

Varpumaisen harjulieon varsi suikertaa maan pinnalla ja alla. Sen haaroittuvat ja tasalattaiset pystyversot muistuttavat pieniä luutia tai huiskia. Haarojen lehdet ovat neliriviset ja sinivihreät ja muistuttavat suomulehtisen havupuun nuoria oksia. Haarojen päästä voi kohota kolme tai neljä pitkäperäistä itiötähkää. Samanlaisilla kasvupaikoilla viihtyvä, mutta yleisempi kangaskeltalieko (*D. complanatum* subsp. *complanatum*) muistuttaa suuresti harjuliekkoa. Kangaskeltalieko on yleensä harjuliekkoa korkeampi, väriltään puhtaamman vihreä ja sen haarat ovat niukemmat, harittavammat ja leveämmät. Lajien risteymä, nummilieko (*D. x zeilleri*), on yleinen ja vaihtelevan näköinen. Sen erottaminen varsinaisesta harjulieosta voi toisinaan olla vaikeaa asiantuntijallekin.

Elinympäristö ja levinneisyys

Runsasta valoa ja lämpöä vaativaa harjuliekkoa esiintyy aukkoisilla, kuivilla ja karuilla mäntykankailla sekä etelärinteillä ja -harjuilla. Suomessa harjuliekkoa esiintyy harvinaisena Uudellamaalla, Varsinais-Suomessa, Satakunnassa ja Etelä-Pohjanmaalla.

Nykytila ja uhkatekijät

Harjulieon kasvupaikkoja uhkaavat soranotto ja rakentaminen. Kasvi hyötyy metsäpaloista: sen varsi on suojassa maaperässä ja itiöllinen uudistuminen on varsin riippuvaista kuloista. Metsäpalojen väheneminen ja harjumetsien umpeenkasvu ovatkin osasyitä harjulieon harvinaistumiselle. Noin puolet lajin tunnetuista kasvupaikoista sijaitsee suojelualueilla.

Hoitosuositukset

Harjulieon kasvupaikalla voidaan harventaa puustoa. Avohakkuuta ei kuitenkaan tulisi tehdä, sillä kasvi ei kestä niitä seuraavaa heinittymistä ja tiheää taimikkovaihetta. Harvenustyöt tulisi tehdä niin, etteivät metsäkoneet vaurioita harjuliekokasvustoja ja hakkuutähteet tulisi kuljettaa pois kasvustoista ja niiden läheisyydestä. Kasvupaikkoja voidaan hoitaa säännöllisesti kulottamalla. Luonnonhoidollisen kuluksen toteuttamiseen on mahdollista hakea rahoitusta METSO-ohjelman kautta.

Lähteet

- Hämet-Ahti, L., Suominen, J., Ulvinen, T. & Uotila, P. (toim.). 1998. Retkeilykasvio. 4. uudistettu painos. Luonnontieteellinen keskusmuseo, Kasvimuseo, Helsinki. 656 s.
- Kurto, A. 1997. Harjukeltalieko – cypresslummer. Teoksessa: Rytteri, T. & Kettunen, T. (toim.). Uhanalaiset kasvimme. Suomen ympäristökeskus ja Kirjayhtymä Oy, Helsinki. S. 133–134.
- Kurto, A. 2012. Harjukeltalieko – *Diphasiastrum tristachyum*. Teoksessa: Rytteri, T., Kalliovirta, M. & Lampinen, R. (toim.). Suomen uhanalaiset kasvit. S. 147–149. Tammi, Helsinki.

Kuva: Leena Eerola